

ISTORIJOS ILGALAIKIŲ PLANŲ PAVYZDŽIAI

Komentaras

Čia yra pateikti pavyzdžiai, kaip galima būtų suplanuoti istorijos mokymą 11 klasėje pagal Vidurinio ugdymo istorijos bendrąsias programas (patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V-269.) bei **istorijos vadovėlį 11 (III gimnazijos) klasei (Domas Boguševičius, Virginijus Navickas, Istorija 11 (III gimnazijos) klasei, Kaunas: Ugda, 2014)**. Šiuose pavyzdžiuose pateiktos pamokų temos ir pasiekimai. Kiekvienas mokytojas gali šį planą koreguoti, pildyti, atsižvelgdamas į mokyklos bendrąjį ugdymo planą, ankstesnius mokinių pasiekimus ir kt. Plane kiekvienas mokytojas individualiai turėtų numatyti savo darbo metodus, vertinimą ir integracijos galimybes.

Iš viso išplėstiniam kursui skiriamos 103–105 val., o bendrajam kursui yra numatytos 69–71 val. Išplėstinio kurso plane yra pateiktos 99 pamokų temos, o bendrojo kurso plane – 61. Kitos pamokos mokytojo nuožiūra gali būti skirtos projektinei veiklai, visam kursui kartoti ar kai kurioms temoms papildomai nagrinėti.

TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas

Istorijos ugdymu visoje vidurinio bendrojo lavinimo sistemoje siekiama, jog mokiniai įgytų gebėjimų per praeitį aiškintis ir suprasti dabartį, suvoktų savąją tapatybę ir kompetentingai naudotųsi įvairiapuse istorine informacija kasdiniame gyvenime. Šių tikslų siekiama visose bendrojo lavinimo pakopose – nuo pradinio iki vidurinio ugdymo. Pastarojo ugdymo pakopos koncentro istorijos ugdymosi tikslas – ugdytis istorinį mąstymą ir juo vadovautis norint suprasti Lietuvos visuomenės raidos Europos kontekste tendencijas ir savo, kaip Lietuvos piliečio, europiečio, tapatybę.

Uždaviniai

Siekiama, kad mokiniai:

- gilintų ir sistemintų supratimą apie istorinę visuomenės raidą Lietuvoje ir Europoje – jos formavimąsi, kaitos priežastis, skirtumus ir panašumus su kitomis visuomenėmis;
- sietų istorinius faktus į prasminę visumą, nustatytų istorinių reiškinių ir procesų svarbiausias priežastis ir padarinius; naudotų turimas žinias ir gebėjimus, kritiškai vertindami istorines praeities ir dabarties visuomenių raidos ypatybes;
- sugebėtų įžvelgti praeityje susiformavusių tradicijų, papročių įtaką dabartinės visuomenės gyvenimui;
- pateiktų savą istorijos sampratą įvairiomis formomis – žodžiu, raštu, naudodami informacines kompiuterines technologijas;
- domėtųsi praeityje gyvavusių visuomenių raida ir jaustų pagarbą praeities kartų istoriniam palikimui;
- suvoktų demokratijos, humanizmo, pilietiškumo, tautiškumo, tolerancijos principų istorines formavimosi prielaidas, jų reikšmę praeities ir šių laikų Lietuvos, Europos žmonėms.

ISTORIJOS ILGALAIKIO PLANO PAVYZDYS (11 KLASĖ, IŠPLĖSTINIS KURSAS)

UGDYMO TURINYS

Skyrius	Vandų skaičius	Pamokų temos
1. Įvadas.	4	1.1. Įvadinė pamoka (supažindinimas su istorijos kursu, jo struktūra, vertinimu, istorijos brandos egzamino reikalavimais). 1.2. Kas yra istorija? 1.3. Istorijos šaltiniai ir jų nagrinėjimas. 1.4. Istorijos šaltiniai ir jų nagrinėjimas.

Skyrius	Vandų skaičius	Pamokų temos
2. Europa ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenės formavimasis (iki XV a. pab.).	26	2.1. Antikos politikos ir teisės palikimas. 2.2. Antikos kultūros palikimas. 2.3. Savarankiškas darbas. 2.4. Krikščionybės plėtra viduramžių Europoje. 2.5. Katalikų Bažnyčios įtaka Europos politiniam gyvenimui. 2.6. Vienuolynų įtaka Europos visuomenei. 2.7. Kryžiaus žygiai į Rytus (XI–XIII a.). 2.8. Feodalizmas Europoje. 2.9. Luominės visuomenės formavimasis Vakarų Europoje. 2.10. Luominės visuomenės sandara. 2.11. Viduramžių Europos kultūra. 2.12. Bizantijos ir arabų kultūros poveikis viduramžių Europai. 2.13. Kartojimas. 2.14. Kontrolinis darbas. 2.15. Baltai Lietuvos valstybės susidarymo išvakarėse. 2.16. Lietuvos valstybės susikūrimas. 2.17. LDK susiformavimas. 2.18. LDK santykiai su ordinu. 2.19. Lietuvos ir Lenkijos dinastinės unijos susiformavimas. 2.20. Lietuvos savarankiškumo raiška dinastinėje unijoje su Lenkija. 2.21. Lietuvos luominės visuomenės formavimasis. 2.22. LDK etninė, religinė ir kultūrinė įvairovė XIII–XV amžiais. 2.23. Kartojimas. 2.24. Kontrolinis darbas. 2.25. Skyriaus kartojimas. 2.26. Skyriaus kartojimas. 2.27. Kontrolinis darbas.

**Pasiekimai
(žinios, supratimas ir gebėjimai)**

Daryti išvadas apie antikos politines, teises idėjas ir institucijas, turėjusias įtakos vėlesnių laikų politikai ir teisei.
Nurodyti, kurios antikoje atsiradusios valstybės valdymo formų, režimų, romėnų teisės idėjos ir institucijos turėjo tęstinumą vėlesniais laikais.
Atpažinti antikos laikais atsiradusių politinių ir teisinių idėjų pritaikymą vėlesnių laikų panašiuose reiškiniuose.
Daryti išvadas apie antikos kultūros ir vėlesnių laikų panašių reiškinių tarpusavio ryšį ir skirtumus.
Nurodyti pagrindinius antikos kultūros (literatūros, meno, filosofijos, teatro) pasiekimus, turėjusius tęstinumą vėlesniais laikais.
Atpažinti antikos kultūros idėjų pritaikymą vėlesnių laikų kūryboje.
Pagrįsti teiginį, jog „krikščionybė tapo viduramžių Europos visuomenės gyvenimo pagrindu“.
Nustatyti kelius ir būdus, kuriais krikščionybė plito Europoje nuo jos pripažinimo iki tapimo viešpatuojančia viduramžių Europos religija.
Paašškinti Romos popiežiaus statusą ir įtaką Europos politiniame gyvenime viduramžiais.
Apibūdinti vienuolynų veiklą ir vietą viduramžių Europos visuomenių gyvenime.
Įvertinti feodalizmo ir luomų įtaką visuomenės gyvenimui viduramžiais.
Paašškinti feodalizmo bruožus Vakarų Europoje viduramžiais.
Apibūdinti luominės viduramžių Vakarų Europos visuomenės modelį.
Analizuoti Lietuvos visuomenės ypatumus valstybės susidarymo išvakarėse.
Apibrėžti ikivalstybinio laikotarpio baltų žemių teritorinę ir politinę organizaciją.
Aprašyti baltų ryšių su kitomis tautomis pobūdį Lietuvos valstybės susidarymo išvakarėse.
Apibūdinti baltų genčių, vėliau įėjusių į lietuvių tautos sudėtį, socialinę struktūrą.
Palyginti Lietuvos visuomenės struktūrą XIII–XV a. su vienalaikiais procesais, vykusiais Vakarų Europoje.
Aprašyti Lietuvos visuomenės struktūrą XIII–XV a.
Paašškinti Lietuvos visuomenės kaitos XIII–XV a. priežastis.
Palyginti feodalizmą XIII–XV a. Lietuvoje su feodalizmu Vakarų Europoje.
Atpažinti feodalizmo bruožus XIII–XV a. LDK visuomenėje.
Nurodyti feodalizmo Lietuvoje skirtumus nuo to paties proceso Vakarų Europoje.
Įvertinti Lietuvos visuomenės pokyčius, susijusius su dinastinės unijos sudarymu ir krikščionybės įvedimu.
Paašškinti Lietuvos ir Lenkijos dinastinės unijos priežastis ir esmę.
Apibūdinti naujus reiškinius Lietuvos visuomenėje, susijusius su dinastinės unijos sudarymu ir krikščionybės įvedimu.
Paašškinti XIV–XV a. privilegijų reikšmę ir atskirų visuomenės grupių dalyvavimo valdžioje galimybes.
Apibendrinti LDK visuomenės etninės ir religinės sudėties pokyčius XIII–XV a.
Nusakyti LDK etninę ir religinę visuomenės sudėtį XIII–XV a.
Paašškinti LDK etninės ir religinės visuomenės sudėties kaitos XIII–XV a. priežastis.
Apibendrinti Europos viduramžių kultūros bruožus.
Paašškinti ir pavyzdžiais iliustruoti viduramžiais viešpatavusias bažnytinę, vienuolynų (katedrų), riterių, universitetinę kultūras.
Apibūdinti romaninę ir gotikinę kultūras viduramžiais.
Įvertinti kaimyninių civilizacijų (bizantiškosios, islamo) poveikį Europos kultūrai.
Apibūdinti pagrindinius Bizantijos ir arabų kultūros pasiekimus viduramžiais.
Nurodyti kelius, kuriais Bizantijos ir arabų kultūros pasiekimai viduramžiais pasiekė Europą.
Įvertinti Lietuvos kultūros bruožus bendrame Europos viduramžių kultūros kontekste.
Apibrėžti sąlygas (pagonybę, militarinis visuomenės pobūdis ir kt.) trukdžiusias skleisti vakarietiškai viduramžių kultūrai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje.
Nustatyti pokyčius LDK kultūroje, įvykusius priėmus krikštą.
Apibrėžti gotikinės kultūros bruožus Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje.

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
3. Europos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenės kaita XVI–XVII a. vid.	20	3.1. Naujų laikų pradžios Vakarų Europos visuomenė. 3.2. Didieji geografiniai atradimai. 3.3. Renesansas. 3.4. Reformacijos ir kontrreformacijos sąjūdžiai XVI a. 3.5. Kartojimas. 3.6. Kontrolinis darbas. 3.7. Abiejų Tautų Respublikos susikūrimas. 3.8. ATR valdymas. 3.9. Lietuvos statutai apie Lietuvos valdymą ir visuomenę. 3.10. LDK politinės tautos raida. 3.11. LDK ūkis ir visuomenė XVI–XVII a. pirmojoje pusėje. 3.12. LDK etninė ir religinė sudėtis XVI–XVII a. pirmojoje pusėje. 3.13. Renesanso sklaida Lietuvoje. 3.14. Reformacija ir kontrreformacija Lietuvoje. 3.15. Barokas Europoje ir Lietuvoje. 3.16. Kartojimas. 3.17. Kontrolinis darbas. 3.18. Skyriaus kartojimas. 4.19. Skyriaus kartojimas. 4.20. Kontrolinis darbas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Įvertinti kapitalizmo poveikį Europos visuomenės kaitai. Apibrėžti reiškinius ir procesus, kurie skatino kapitalizmo formavimąsi Vakarų Europoje. Nurodyti ryšį tarp XV a. pab.–XVII a. vid. didžiųjų geografinių atradimų, mokslo, technikos laimėjimų ir permaitinimo tuometinėje Vakarų Europos visuomenėje.</p> <p>Įvertinti reformacijos ir kontrreformacijos poveikį visuomenės raidai. Apibrėžti reiškinius ir procesus, kurie laikomi reformacijos ir kontrreformacijos pasireiškimu Vakarų Europoje. Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti reformacijos ir kontrreformacijos poveikį valstybei ir visuomenei. Apibūdinti reformacijos ir kontrreformacijos apraiškas XVI a. LDK visuomenėje.</p> <p>Daryti išvadas apie visuomenės socialinės struktūros kaitą Europoje ir Lietuvoje XVI–XVII a. Nustatyti kapitalizmo įtaką naujos visuomenės socialinės struktūros formavimuisi Europoje. Nurodyti LDK socialinės struktūros kaitą XVI–XVII a. lėmusius pagrindinius įvykius, reiškinius, procesus. Apibūdinti LDK luomų, kitų socialinių sluoksnių XVI–XVII a. pagrindines teises ir prievoles. Palyginti Lietuvos valdymo ypatumus LDK ir susikūrus ATR. Paaiškinti Liublino unijos tarp LDK ir Lenkijos karalystės priežastis ir esmę. Apibūdinti svarbiausiųjų LDK pareigūnų funkcijas susikūrus ATR. Paaiškinti esminius ATR valdymo savitumus XVI–XVII a. Apibūdinti pokyčius LDK miestuose ir kaimuose, įvykusius XVI–XVII a. Nustatyti LDK miestuose ir kaimuose XVI–XVII a. įvykusių pokyčių priežastis (valakų reforma, karai). Aprašyti gyvenimo LDK miestuose ir kaimuose pokyčius XVI–XVII a. Palyginti LDK ir Vakarų Europos valstybes XVI–XVII a. vid. religinės ir etninės tolerancijos aspektu. Apibūdinti LDK etninių (žydų, totorių, karaimų) ir konfesinių (stačiatikių, unitų, reformatų) grupių padėtį. Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti religinės tolerancijos ir netolerancijos apraiškas LDK XVI–XVII a. vid. Įvertinti Lietuvos statutų reikšmę Lietuvos visuomenei. Apibūdinti Lietuvos statutus kaip rašytinės teisės paminklą. Apibūdinti Lietuvos statutus kaip visuomenės raidą liudijantį šaltinį. Daryti išvadas apie XVI–XVII a. pirmosios pusės LDK politinės tautos savimonę. Paaiškinti LDK pilietiškumo sampratą XVI a. pab.–XVII a. vid. Apibrėžti „politinės tautos“ sąvoką LDK XVI–XVII a. kontekste. Daryti išvadas apie renesanso laikotarpio kultūros ryšius su antikos pasauliu. Atpažinti antikos laikų idėjas ir simbolius renesanso laikų kūryboje. Nurodyti ir pavyzdžiais iliustruoti antikos laikų formų perėmimą renesanso laikų kūryboje. Nustatyti kelias, kuriais renesanso menas ir humanizmo idėjos atkeliavo į Lietuvą. Apibūdinti renesanso ir reformacijos sukeltus pokyčius žmogaus pasaulėžiūroje ir gyvenimo. Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti humanizmo idėjų poveikį to meto visuomenei. Atpažinti humanizmo propaguojamas individualizmo ir subjektyvizmo idėjas reformacijos judėjime. Paaiškinti, kokie pokyčiai kasdieniame gyvenime įvyko renesanso ir reformacijos laikais. Vertinti LDK visuomenės edukacijos galimybes. Nurodyti pagrindinius kelius ir būdus, kuriais jaunimas įgydavo išsilavinimą iki Vilniaus universiteto įkūrimo. Nustatyti Vilniaus universiteto reikšmę keliant visuomenės išsilavinimo lygį. Apibūdinti baroko laikų visuomenės dvasinius idealus. Aprašyti barokinės architektūros ypatybes, iliustruojant konkrečiais Europos ir LDK pavyzdžiais. Nurodyti barokinės kultūros apraiškas kasdieniame gyvenime (knygos, baldai, drabužiai ir kt.).</p>

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
4. Apšvietos Europoje laikai ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenės gyvenimo pokyčiai.	19	4.1. Apšvietos epochos ištakos ir idėjos. 4.2. Apšvietos idėjų sklaida. 4.3. Prancūzijos Didžiosios revoliucijos priežastys. 4.4. Apšvietos idėjų realizavimas Prancūzijoje. 4.5. Napoleono Bonaparto įsitvirtinimas valdžioje ir vidaus politika. 4.6. Napoleono Bonaparto užsienio politika. 4.7. Klasicizmo kultūros sklaida. 4.8. Kartojimas. 4.9. Kontrolinis darbas. 4.10. XVII a. antrosios pusės–XVIII a. pradžios karų pasekmės Abiejų Tautų Respublikai. 4.11. Reformų mėginimai XVIII a. antroje pusėje Abiejų Tautų Respublikoje. 4.12. 1791 m. gegužės 3-iosios konstitucijos nuostatos apie valstybės valdymą ir visuomenę. 4.13. ATR žlugimas. 4.14. Klasicizmo kultūros bruožai LDK. 4.15. Kartojimas. 4.16. Kontrolinis darbas. 4.17. Skyriaus kartojimas. 4.18. Skyriaus kartojimas. 4.19. Kontrolinis darbas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Daryti išvadas apie XVII a. antrosios pusės–XVIII a. vidurio karų socialines ir politines pasekmes LDK visuomenės raidai. Nustatyti LDK politinius, demografinius, ekonominius pokyčius nuo XVII a. vid. iki XVIII a. vid. Paaiškinti, kaip XVII a. antrosios pusės–XVIII a. vidurio karai veikė LDK valstybės ir visuomenės raidą. Įrodyti, kad Apšvietos idėjos ir jų sklaida prisidėjo prie luominės visuomenės irimo.</p> <p>Aprašyti Apšvietos idėjų apie žmogaus, valstybės ir visuomenės santykius atsiradimo priežastis. Nurodyti Apšvietos idėjas, kurios turėjo įtakos Europos valstybių ir visuomenės raidai.</p> <p>Įvertinti Prancūzijos Didžiosios revoliucijos įtaką Europos visuomenėse vykusiems pokyčiams. Pasitelkus Prancūzijos Didžiosios revoliucijos pavyzdį atpažinti Apšvietos ideologų idėjų taikymą praktikoje.</p> <p>Atpažinti Apšvietos idėjų realizavimą Napoleono vidaus ir užsienio politikoje. Paaiškinti, kokius visuomenės pokyčius sukėlė Prancūzijos Didžioji revoliucija ir Napoleono epocha. Įrodyti, kad XVIII a. antrosios pusės pertvarkymais LDK buvo siekiama įgyvendinti Apšvietos idėjas. Paaiškinti LDK pilietiškumo sampratą XVII a. vid.–XVIII a.</p> <p>Nurodyti Ketverių metų seimo siekius reformuoti ATR. Apibrėžti 1791 m. gegužės 3-iosios konstitucijos nuostatas apie valstybės valdymą ir visuomenės grupes. Įvertinti ATR bandymus gelbėti valstybę rezultatus. Nurodyti faktorius, lėmusius užsienio valstybių kišimąsi į ATR vidaus politiką ir valstybingumo praradimą. Apibūdinti ATR bandymus atsispirti Rusijos, Prūsijos ir Austrijos siekiams sunaikinti valstybę. Pavyzdžiais iliustruoti atskirų LDK visuomenės grupių pozicijas padalijimų ir valstybės žlugimo metu. Nurodyti valstybingumo praradimo pasekmes Lietuvos visuomenei.</p> <p>Nagrinėti pagrindinius klasicizmo kultūros bruožus. Literatūros, dailės, architektūros paminklų pavyzdžiais iliustruoti klasicizmo kūrybos ypatybes. Atpažinti antikos laikų idėjas ir formas klasicizmo laikų kūriniuose. Palyginti pagrindinius klasicizmo kultūros pasiekimus Europoje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje. Nustatyti kelius, kuriais klasicizmo idėjos atkeliavo į Lietuvą. Nurodyti pagrindinius klasicizmo kultūros paminklus (literatūros, dailės, architektūros) Lietuvoje.</p>

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
5. Lietuvos visuomenė Europos ir pasaulio pokyčių XIX–XX a. pr. aplinkoje.	30	5.1. Pramonės perversmo ištakos ir sklaida. 5.2. Pramonės perversmo poveikis visuomenei ir kultūrai. 5.3. XIX a. politinės ir socialinės doktrinos. 5.4. Tautiniai sąjūdžiai Europoje XIX a. 5.5. Italų ir vokiečių valstybių suvienijimas. 5.6. Kartojimas. 5.7. Kontrolinis darbas. 5.8. Rusijos valdžios politika Lietuvoje XIX a. pr. 5.9. 1830–1831 m. ir 1863–1864 m. sukilimai. 5.10. Katalikų Bažnyčia Lietuvoje XIX a. 5.11. Baudžios panaikinimas. 5.12. Ūkio ir visuomenės raida Lietuvoje XIX a. antroje pusėje–XX a. pr. 5.13. Lietuvių tautinio atgimimo užuomazgos. 5.14. Rusijos valdžios politika Lietuvoje ir pasipriešinimas jai XIX a. antroje pusėje–XX a. pradžioje. 5.15. Pirmosios politinės partijos Lietuvoje. 5.16. Didysis Vilniaus seimas. 5.17. Lietuvių moderniosios tautos formavimasis. 5.18. Lietuvių kultūrinė veikla XIX–XX a. pr. 5.19. Kartojimas. 5.20. Kontrolinis darbas. 5.21. Tarptautiniai santykiai prieš Pirmąjį pasaulinį karą. 5.22. Pirmasis pasaulinis karas. 5.23. 1917 m. revoliucijų Rusijoje padariniai. 5.24. Lietuva Pirmojo pasaulinio karo metais. 5.25. Lietuvos valstybės atkūrimas. 5.26. Kartojimas. 5.27. Kontrolinis darbas. 5.28. Skyriaus kartojimas. 5.29. Skyriaus kartojimas. 5.30. Kontrolinis darbas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Įvertinti pramonės perversmą kaip visuomenės kaitą XIX a. Europoje lėmusį pagrindinį faktorių.</p> <p>Apibūdinti prielaidas pramonės perversmui kilti.</p> <p>Aprašyti pramonės perversmo sukeltus pokyčius technologinėje, ekonominėje, socialinėje sferose. Paaiškinti pramonės perversmo įtaką Europos visuomenės kaitai.</p> <p>Analizuoti baudžios panaikinimo įtaką visuomenės kaitai Rusijoje ir Lietuvoje.</p> <p>Nurodyti baudžios panaikinimo Rusijoje ir Lietuvoje priežastis.</p> <p>Aprašyti ir konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti pramonės perversmo pradžią Lietuvoje.</p> <p>Paaiškinti baudžios panaikinimo padarinius pagrindinėms socialinėms ir tautinėms visuomenės grupėms Lietuvoje.</p> <p>Įvertinti pramonės perversmą kaip naujų politinių socialinių ir tautinių doktrinų atsiradimą lėmusį faktorių. Nurodyti pagrindines liberalizmo, konservatizmo ir socializmo idėjas.</p> <p>Paaiškinti tautinių sąjūdžių ir konfliktų XIX a. Europoje priežastis ir pasekmes, poveikį naujų valstybių susidarymui ir demokratizavimui.</p> <p>Analizuoti lietuvių tautinio sąjūdžio raidą XIX a. ir daryti išvadą apie jo įtaką Lietuvos visuomenei. Apibūdinti Rusijos valdžios politiką Lietuvoje XIX a.</p> <p>Aprašyti XIX a. sukilimus Lietuvoje kaip visuomenės atsaką į Rusijos vykdomą politiką.</p> <p>Nurodyti lietuvių tautinio sąjūdžio siekius ir priemones tautinei savimonei skatinti.</p> <p>Apibrėžti Katalikų Bažnyčios veiklą carų okupacijos metais Lietuvoje.</p> <p>Paaiškinti pirmųjų politinių partijų programinių nuostatų, Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimų reikšmę atgimstančiai lietuvių tautai.</p> <p>Įvertinti pramonės perversmą kaip naujus tarptautinius santykius lėmusį faktorių.</p> <p>Apibūdinti didžiųjų valstybių imperinę užsienio politiką XIX a. pab.–XX a. pr.</p> <p>Paaiškinti priežastis, paskatinusias karinių politinių blokų kūrimą ir Pirmąjį pasaulinį karą.</p> <p>Nurodyti, kodėl 1914–1918 (1919) m. vykęs karas vadinamas pasauliniu.</p> <p>Įvertinti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo reikšmę lietuvių tautai.</p> <p>Aprašyti Lietuvos politinės situacijos kaitą Pirmojo pasaulinio karo metais.</p> <p>Nurodyti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aplinkybes ir sąlygas.</p> <p>Įvertinti pramonės perversmą kaip prielaidą masinei kultūrai atsirasti.</p> <p>Apibūdinti sąvokas „elito“ ir „masinė“ kultūra.</p> <p>Paaiškinti urbanizacijos, industrializacijos poveikį kultūros raidai.</p> <p>Nustatyti naujų technikos išradimų įtaką kultūros raidai.</p> <p>Lietuvos XIX a. kultūros pasiekimus vertinti europiniame (pasauliniame) kontekste.</p> <p>Nurodyti svarbiausius Lietuvos XIX a.–XX a. pradžios kultūros pasiekimus.</p> <p>Paaiškinti kultūrinės veiklos sąlygas (laisvė kalbėti ir mokytis sava kalba, puoselėti savo kultūrą) Lietuvoje XIX a.</p> <p>Iliustruoti pavyzdžiais romantizmo ir istorizmo apraiškas Lietuvos XIX a. kultūroje.</p>

ISTORIJOS ILGALAIKIO PLANO PAVYZDYS

(11 KLASĖ, BENDRASIS KURSAS)

UGDYMO TURINYS

Skyrius	Vandų skaičius	Pamokų temos
1. Įvadas.	3	1.1. Įvadinė pamoka (supažindinimas su istorijos kursu, jo struktūra, vertinimu, istorijos brandos egzamino reikalavimais). 1.2. Kas yra istorija? 1.3. Istorijos šaltiniai ir jų nagrinėjimas.

Skyrius	Vandų skaičius	Pamokų temos
2. Europa ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenės formavimasis (iki XV a. pab.).	17	2.1. Antikos politikos ir teisės palikimas. 2.2. Krikščionybės plėtra viduramžių Europoje. 2.3. Katalikų Bažnyčios įtaka Europos politiniam gyvenimui. 2.4. Vienuolynų įtaka Europos visuomenei. 2.5. Feodalizmas Europoje. 2.6. Luominės visuomenės Vakarų Europoje. 2.7. Kartojimas. 2.8. Kontrolinis darbas. 2.9. Baltai Lietuvos valstybės susidarymo išvakarėse. 2.10. Lietuvos valstybės susikūrimas. 2.11. LDK susiformavimas. 2.12. Lietuvos ir Lenkijos dinastinės unijos susiformavimas. 2.13. Lietuvos luominės visuomenės formavimasis. 2.14. LDK etninė, religinė ir kultūrinė įvairovė XIII–XV a. 2.15. Kartojimas. 2.16. Kontrolinis darbas. 2.17. Skyriaus kartojimas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Daryti išvadas apie antikos politines, teises idėjas ir institucijas, turėjusias įtakos vėlesnių laikų politikai ir teisei.</p> <p>Nurodyti, kurios antikoje atsiradusios valstybės valdymo formų, režimų, romėnų teisės idėjos ir institucijos turėjo tęstinumą vėlesniais laikais.</p> <p>Atpažinti antikos laikais atsiradusių politinių ir teisinių idėjų pritaikymą vėlesnių laikų panašiuose reiškiniuose.</p> <p>Pagrįsti teiginį, jog „krikščionybė tapo viduramžių Europos visuomenės gyvenimo pagrindu“.</p> <p>Nustatyti kelius ir būdus, kuriais krikščionybė plito Europoje nuo jos pripažinimo iki tapimo viešpatuojančia viduramžių Europos religija.</p> <p>Paaiškinti Romos popiežiaus statusą ir įtaką Europos politiniam gyvenimui viduramžiais.</p> <p>Apibūdinti vienuolynų veiklą ir vietą viduramžių Europos visuomenių gyvenime.</p> <p>Įvertinti feodalizmo ir luomų įtaką visuomenės gyvenimui viduramžiais.</p> <p>Paaiškinti feodalizmo bruožus Vakarų Europoje viduramžiais.</p> <p>Apibūdinti luominės viduramžių Vakarų Europos visuomenės modelį.</p> <p>Analizuoti Lietuvos visuomenės ypatumus valstybės susidarymo išvakarėse.</p> <p>Apibrėžti ikivalstybinio laikotarpio baltų žemių teritorinę ir politinę organizaciją.</p> <p>Aprašyti baltų ryšių su kitomis tautomis pobūdį Lietuvos valstybės susidarymo išvakarėse.</p> <p>Apibūdinti baltų genčių, vėliau įėjusių į lietuvių tautos sudėtį, socialinę struktūrą.</p> <p>Palyginti Lietuvos visuomenės struktūros kaitą XIII–XV a. su vienalaikiais procesais, vykusiais Vakarų Europoje.</p> <p>Aprašyti Lietuvos visuomenės struktūrą XIII–XV a.</p> <p>Paaiškinti Lietuvos visuomenės kaitos XIII–XV a. priežastis.</p> <p>Palyginti feodalizmą XIII–XV a. Lietuvoje su feodalizmu Vakarų Europoje.</p> <p>Atpažinti feodalizmo bruožus XIII–XV a. LDK visuomenėje.</p> <p>Nurodyti feodalizmo Lietuvoje skirtumus nuo to paties proceso Vakarų Europoje.</p> <p>Įvertinti Lietuvos visuomenės pokyčius, susijusius su dinastinės unijos sudarymu ir krikščionybės įvedimu.</p> <p>Paaiškinti Lietuvos ir Lenkijos dinastinės unijos priežastis ir esmę.</p> <p>Apibūdinti naujus reiškinius Lietuvos visuomenėje, susijusius su dinastinės unijos sudarymu ir krikščionybės įvedimu.</p> <p>Paaiškinti XIV–XV a. privilegijų reikšmę ir atskirų visuomenės grupių dalyvavimo valdžioje galimybes.</p> <p>Apibendrinti LDK visuomenės etninės ir religinės sudėties pokyčius XIII–XV a.</p> <p>Nusakyti LDK etninę ir religinę visuomenės sudėtį XIII–XV a.</p> <p>Paaiškinti LDK etninės ir religinės visuomenės sudėties kaitos XIII–XV a. priežastis.</p>

Skirius	Valandų skaičius	Pamokų temos
3. Europos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenės kaita XVI–XVII a. vid.	14	3.1. Naujų laikų pradžios visuomenė. 3.2. Didieji geografiniai atradimai. 3.3. Renesansas. 3.4. Reformacijos ir kontrreformacijos sąjūdžiai XVI a. 3.5. Kartojimas. 3.6. Kontrolinis darbas 3.7. Abiejų Tautų Respublikos susikūrimas ir valdymas. 3.8. LDK ūkis ir visuomenė XVI–XVII a. pirmojoje pusėje. 3.9. LDK etninė ir religinė sudėtis XVI–XVII a. pirmojoje pusėje. 3.10. Renesanso sklaida Lietuvoje. 3.11. Reformacija ir kontrreformacija Lietuvoje. 3.12. Kartojimas. 3.13. Kontrolinis darbas. 3.14. Skyriaus kartojimas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Įvertinti kapitalizmo poveikį Europos visuomenės kaitai. Apibrėžti reiškinius ir procesus, kurie skatino kapitalizmo formavimąsi Vakarų Europoje. Nurodyti ryšį tarp XV a. pab.–XVII a. vid. didžiųjų geografinių atradimų, mokslo, technikos laimėjimų ir permainų tuometinėje Vakarų Europos visuomenėje. Įvertinti reformacijos ir kontrreformacijos poveikį visuomenės raidai. Apibrėžti reiškinius ir procesus, kurie laikomi reformacijos ir kontrreformacijos pasireiškimu Vakarų Europoje. Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti reformacijos ir kontrreformacijos poveikį valstybei ir visuomenei. Apibūdinti reformacijos ir kontrreformacijos apraiškas XVI a. LDK visuomenėje. Daryti išvadas apie visuomenės socialinės struktūros kaitą Europoje ir Lietuvoje XVI–XVII a. Nustatyti kapitalizmo įtaką naujos visuomenės socialinės struktūros formavimuisi Europoje. Nurodyti LDK socialinės struktūros kaitą XVI–XVII a. lėmusius pagrindinius įvykius, reiškinius, procesus. Apibūdinti LDK luomų, kitų socialinių sluoksnių XVI–XVII a. pagrindines teises ir prievoles. Palyginti Lietuvos valdymo ypatumus LDK ir susikūrus ATR. Paaiškinti Liublino unijos tarp LDK ir Lenkijos karalystės priežastis ir esmę. Apibūdinti svarbiausiųjų LDK pareigūnų funkcijas susikūrus ATR. Paaiškinti esminius ATR valdymo savitumus XVI–XVII a. Apibendrinti pokyčius LDK miestuose ir kaimuose, įvykius XVI–XVII a. Nustatyti LDK miestuose ir kaimuose XVI–XVII a. įvykių pokyčių priežastis (valakų reforma, karai). Aprašyti gyvenimo LDK miestuose ir kaimuose pokyčius XVI–XVII a. Palyginti LDK ir Vakarų Europos valstybes XVI–XVII a. vid. religinės ir etninės tolerancijos aspektu. Apibūdinti LDK etninių (žydų, totorių, karaimų) ir konfesinių (stačiatikių, unitų, reformatų) grupių padėtį. Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti religinės tolerancijos ir netolerancijos apraiškas LDK XVI–XVII a. vid. Įvertinti Lietuvos statutų reikšmę Lietuvos visuomenei. Apibūdinti Lietuvos statutus kaip rašytinės teisės paminklą. Apibūdinti Lietuvos statutus kaip visuomenės raidą liudijantį šaltinį.</p>

Skyrius	Vanduo skaičius	Pamokų temos
4. Apšvietos Europoje laikai ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenės gyvenimo pokyčiai.	9	4.1. Apšvietos epocha. 4.2. Prancūzijos Didžioji revoliucija. 4.3. Napoleono Bonaparto epocha. 4.4. Kontrolinis darbas. 4.5. XVII a. antrosios pusės–XVIII a. pradžios karų pasekmės Abiejų Tautų Respublikai. 4.6. Reformų mėginimai XVIII a. antroje pusėje Abiejų Tautų Respublikoje. 4.7. ATR žlugimas. 4.8. Kontrolinis darbas. 4.9. Skyriaus kartojimas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Daryti išvadas apie XVII a. antrosios pusės–XVIII a. vidurio karų socialines ir politines pasekmes LDK visuomenės raidai.</p> <p>Nustatyti LDK politinius, demografinius, ekonominius pokyčius nuo XVII a. vid. iki XVIII a. vid. Paaiškinti, kaip XVII a. antrosios pusės–XVIII a. vid. karai veikė LDK valstybės ir visuomenės raidą. Įrodyti, kad Apšvietos idėjos ir jų sklaida prisidėjo prie luominės visuomenės irimo.</p> <p>Aprašyti Apšvietos idėjų apie žmogaus, valstybės ir visuomenės santykius atsiradimo priežastis.</p> <p>Nurodyti Apšvietos idėjas, kurios turėjo įtakos Europos valstybių ir visuomenės raidai.</p> <p>Įvertinti Prancūzijos Didžiosios revoliucijos įtaką Europos visuomenėse vykusiems pokyčiams.</p> <p>Pasitelkus Prancūzijos Didžiosios revoliucijos pavyzdį atpažinti Apšvietos ideologų idėjų taikymą praktikoje.</p> <p>Atpažinti Apšvietos idėjų realizavimą Napoleono vidaus ir užsienio politikoje.</p> <p>Paaiškinti, kokius visuomenės pokyčius sukėlė Prancūzijos Didžioji revoliucija ir Napoleono epocha.</p> <p>Įrodyti, kad XVIII a. antrosios pusės pertvarkymais LDK buvo siekiama įgyvendinti Apšvietos idėjas.</p> <p>Paaiškinti LDK pilietiškumo sampratą XVII a. vid.–XVIII a.</p> <p>Nurodyti Ketverių metų seimo siekius reformuoti ATR.</p> <p>Apibrėžti 1791 m. gegužės 3-iosios konstitucijos nuostatas apie valstybės valdymą ir visuomenės grupes.</p> <p>Įvertinti ATR bandymų gelbėti valstybę rezultatus.</p> <p>Nurodyti faktorius, lėmusius užsienio valstybių kišimąsi į ATR vidaus politiką ir valstybingumo praradimą. Apibūdinti ATR bandymus atsispirti Rusijos, Prūsijos ir Austrijos siekiams sunaikinti valstybę.</p> <p>Pavyzdžiais iliustruoti atskirų LDK visuomenės grupių pozicijas padalijimų ir valstybės žlugimo metu. Nurodyti valstybingumo praradimo pasekmes Lietuvos visuomenei.</p>

Skryrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
5. Lietuvos visuomenė Europos ir pasaulio pokyčių XIX–XX a. pr. aplinkoje.	18	5.1. Pramonės perversmo ištakos ir sklaida. 5.2. Pramonės perversmo padariniai. 5.3. XIX a. politinės ir socialinės doktrinos. 5.4. Tautiniai sąjūdžiai Europoje. 5.5. Kartojimas. 5.6. Kontrolinis darbas. 5.7. Rusijos valdžios politika Lietuvoje iki 1864 m. 5.8. Katalikų Bažnyčia Lietuvoje XIX a. 5.9. Baudžios panaikinimas ir poveikis visuomenei. 5.10. Lietuvių tautinis atgimimas. 5.11. Lietuvių moderniosios tautos formavimasis. 5.12. Kartojimas. 5.13. Kontrolinis darbas. 5.14. Tarptautiniai santykiai prieš Pirmąjį pasaulinį karą. 5.15. Pirmasis pasaulinis karas. 5.16. Lietuva Pirmojo pasaulinio karo metais. 5.17. Kontrolinis darbas. 5.18. Skyriaus kartojimas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Įvertinti pramonės perversmą kaip visuomenės kaitą XIX a. Europoje lėmusį pagrindinį faktorių.</p> <p>Apibūdinti prielaidas pramonės perversmui kilti.</p> <p>Aprašyti pramonės perversmo sukeltus pokyčius technologinėje, ekonominėje, socialinėje sferose. Paaiškinti pramonės perversmo įtaką Europos visuomenės kaitai.</p> <p>Analizuoti baudžios panaikinimo įtaką visuomenės kaitai Rusijoje ir Lietuvoje.</p> <p>Nurodyti baudžios panaikinimo Rusijoje ir Lietuvoje priežastis.</p> <p>Aprašyti ir konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti pramonės perversmo pradžią Lietuvoje.</p> <p>Paaiškinti baudžios panaikinimo padarinius pagrindinėms socialinėms ir tautinėms visuomenės grupėms Lietuvoje.</p> <p>Įvertinti pramonės perversmą kaip naujų politinių socialinių ir tautinių doktrinų atsiradimą lėmusį faktorių. Nurodyti pagrindines liberalizmo, konservatizmo ir socializmo idėjas.</p> <p>Paaiškinti tautinių sąjūdžių ir konfliktų XIX a. Europoje priežastis ir pasekmes, poveikį naujų valstybių susidarymui ir demokratizavimui.</p> <p>Analizuoti lietuvių tautinio sąjūdžio raidą XIX a. ir daryti išvadas apie jo įtaką Lietuvos visuomenei. Apibūdinti Rusijos valdžios politiką Lietuvoje XIX a.</p> <p>Aprašyti XIX a. sukilimus Lietuvoje kaip visuomenės atsaką į Rusijos vykdomą politiką.</p> <p>Nurodyti lietuvių tautinio sąjūdžio siekius ir priemones tautinei savimonei skatinti.</p> <p>Apibrėžti Katalikų Bažnyčios veiklą carų okupacijos metais Lietuvoje.</p> <p>Paaiškinti pirmųjų politinių partijų programinių nuostatų, Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimų reikšmę atgimstančiai lietuvių tautai.</p> <p>Įvertinti pramonės perversmą kaip naujus tarptautinius santykius lėmusį faktorių.</p> <p>Apibūdinti didžiųjų valstybių imperinę užsienio politiką XIX a. pab.–XX a. pr.</p> <p>Paaiškinti priežastis, paskatinusias karinių politinių blokų kūrimą ir Pirmąjį pasaulinį karą.</p> <p>Nurodyti, kodėl 1914–1918 (1919) m. vykęs karas vadinamas pasauliniu.</p> <p>Įvertinti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo reikšmę lietuvių tautai.</p> <p>Aprašyti Lietuvos politinės situacijos kaitą Pirmojo pasaulinio karo metais.</p> <p>Nurodyti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aplinkybes ir sąlygas.</p>